Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA

z dne 12. junija 2003 *

„Prosti pretok blaga – Ovire, povzročene z dejanji posameznikov – Obveznosti držav članic – Odločitev, da se ne prepove okoljevarstvenega zborovanja, ki je povzročilo popolno blokado avtoceste Brenner za skoraj 30 ur – Utemeljitev – Temeljne pravice – Svoboda izražanja in svoboda zbiranja – Načelo sorazmernosti“

V zadevi C-112/00,

katere predmet je predlog na podlagi člena 234 ES, ki ga je Oberlandesgericht Innsbruck (Avstrija) naslovilo na Sodišče, naj v postopku v glavni stvari, ki poteka med

Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge,

in

Republiko Avstrijo,

izda predhodno odločbo o razlagi členov 30, 34 in 36 Pogodbe ES (po spremembi postali členi 28 ES, 29 ES in 30 ES) v povezavi s členom 5 Pogodbe ES (postal člen 10 ES) ter pogojev za odgovornost države članice zaradi škode, ki je povzročena posameznikom s kršitvami prava Skupnosti,

SODIŠČE,

v sestavi G. C. Rodríguez Iglesias, predsednik, J. P. Puissochet, M. Wathelet in R. Schintgen (poročevalec), predsedniki senata, C. Gulmann, D. A. O. Edward, P. Jann in V. Skouris, sodniki, F. Macken in N. Colneric, sodnici, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues in A. Rosas, sodniki,

generalni pravobranilec: F. G. Jacobs,

sodni tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

ob upoštevanju pisnih stališč, ki so jih predložili:

– za Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge, K.-H. Plankel, H. Mayrhofer in R. Schneider, odvetniki,

– za Republiko Avstrijo A. Riccabona, zastopnik,

* Jezik postopka: nemščina

– za avstrijsko vlado H. Dossi, zastopnik,

– za grško vlado N. Dafniou in G. Karipsiadis, zastopnika,

– za italijansko vlado U. Leanza, zastopnik, skupaj z O. Fiumarom, vice avvocato generale dello Stato,

– za nizozemsko vlado M. A. Fierstra, zastopnik,

– za Komisijo Evropskih skupnosti J. C. Schieferer, zastopnik,

ob upoštevanju poročila za obravnavo,

po predstavitvi ustnih stališč, ki so jih na obravnavi z dne 12. marca 2002 podali podjetje Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge, ki ga zastopa R. Schneider, Republika Avstrija, ki jo zastopa A. Riccabona, avstrijska vlada, ki jo zastopa E. Riedl, zastopnik, grška vlada, ki jo zastopata N. Dafniou in G. Karipsiadis, italijanska vlada, ki jo zastopa O. Fiumara, nizozemska vlada, ki jo zastopa H. G. Sevenster, zastopnica, finska vlada, ki jo zastopa T. Pynnä, zastopnica, in Komisija, ki jo zastopata J. C. Schieferer in J. Grunwald, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 11. julija 2002

izreka naslednjo

Sodbo

1 Oberlandesgericht Innsbruck je s sklepom z dne 1. februarja 2000, ki ga je Sodišče prejelo 24. marca istega leta, na podlagi člena 234 ES postavilo šest vprašanj za predhodno odločanje glede razlage členov 30, 34 in 36 Pogodbe ES (ki so po spremembi postali členi 28 ES, 29 ES in 30 ES) v povezavi s členom 5 Pogodbe ES (ki je po spremembi postal člen 10 ES) ter tudi pogojev za odgovornost države članice zaradi škodnih dejanj proti posameznikom, ki pomenijo kršitve prava Skupnosti.

2 Navedena vprašanja so bila postavljena v okviru spora med podjetjem Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge (v nadaljevanju: podjetje Schmidberger), in Republiko Avstrijo (v nadaljevanju: Republika Avstrija) zaradi dovoljenja, ki so ga njeni pristojni organi implicitno dali združenju, katerega delovanje je v bistvenem okoljevarstveno, za organizacijo zborovanja na avtocesti Brenner, ki je povzročilo skoraj 30-urno blokado prometa.

Nacionalni pravni okvir

3 Člen 2 Versammlungsgesetz (zakon o javnih zbiranjih) iz leta 1953 v spremenjeni različici (v nadaljevanju: VslgG) določa:

„1. Kdor namerava organizirati javni shod oziroma prireditev, ki se je lahko vsakdo udeleži in ni omejena na povabljene, mora vložiti pisno prijavo pri pristojnem organu (člen 16) najmanj štiriindvajset ur pred nameravanim začetkom shoda oziroma prireditve, pri čemer je dolžan navesti njen namen, kraj in uro. Pristojni organ mora prijavo prejeti najkasneje štiriindvajset ur pred začetkom predvidene prireditve.

2. Pristojni organ mora nemudoma izdati potrdilo, če mu je bil posredovan tak predlog. […]“

4 V členu 6 VslgG je določeno:

„Shode, katerih namen je v nasprotju s kazenskim predpisom oziroma ki ogrožajo javno varnost ali javno dobro, morajo pristojni organi prepovedati.“

5 V členu 16 VslgG je navedeno:

„V okviru tega zakona se na splošno za ‚pristojni organ‘ šteje:

a) enote zvezne policije v okviru njihovih pristojnosti;

b) Sicherheitsdirektion [višja policijska služba], če v kraju, v katerem je sedež Landeshauptmann [deželni glavar], ni nobenih enot zvezne policije;

c) Bezirksverwaltungsbehörde v vseh drugih primerih [upravni organ lokalne skupnosti okraja].“

6 Člen 42(1) Straßenverkehrsodnung (zakon o cestnem prometu) iz leta 1960, v spremenjeni različici, (v nadaljevanju: StVO) prepoveduje vožnjo za tovorna vozila ob sobotah od 15. do 24. ure ter ob nedeljah in ob praznikih ter dela prostih dnevih od polnoči do 22 ure, če znaša največja dovoljena skupna teža tovornega vozila ali priklopnika nad 3,5 t. V skladu s členom 42(2) StVO navedene določbe je prav tako na enak način in v času, navedenem v odstavku 1, prepovedana vožnja za tovorna vozila, priklopnike in delovne stroje z največjo dovoljeno skupno težo, ki presega 7,5 t. Predvidene so določene izjeme, zlasti za prevoz mleka, hitro pokvarljivih živil in živine za zakol (razen prevoza govedi po avtocestah).

7 V skladu s členom 42(6) StVO je prepovedan prevoz tovornih vozil, katerih največja dovoljena skupna teža znaša več kot 7,5 t, med 22. in 5. uro; prepoved se ne nanaša na vožnje, ki jih opravijo vozila, ki povzročajo manj hrupa.

8 Na podlagi posameznih prošenj se lahko ob izpolnjevanju določenih pogojev v skladu s členom 45(2) in naslednjih StVO določi v zvezi z uporabo cest tudi druge izjeme.

9 Člen 86 StVO določa:

„Sprevodi: kdor namerava uporabiti cesto v tam namen in ne glede na druge določbe, mora prireditev na javnem prostoru, shod javnega ali lokalnega značaja, praznovanje, mimohod in drugo podobno zbiranje prijaviti pristojnemu organu tri dni pred njegovo izvedbo […]“

Postopek v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

10 Kot izhaja iz spisa v zadevi v postopku v glavi stvari, je združenje Transitforum Austria Tirol, katerega namen je zaščita življenjskega prostora na področju Alp, 15. maja 1998 – v skladu s členoma 2 VslgG in 86 StVO – obvestilo Bezirkshauptmannschaft Innsbruck, da bo od 12. junija 1998 od 11. ure do sobote 13. junija 1998 do 15. ure organizirala zborovanje na avtocesti Brenner (A 13), pri čemer bo v navedenem času zaprla za ves promet ta del avtoceste na odseku med počivališčem Europabrücke in cestninsko postajo Schönberg (Avstrija).

11 Predsednik omenjenega združenja je istega dne sklical tiskovno konferenco, po kateri so avstrijska in nemška sredstva javnega obveščanja poročala o zapori omenjene avtoceste. Avstrijska in nemška avtomobilistična združenja, ki so bila o tem tudi obveščena, so prav tako posredovala praktične napotke uporabnikom ceste, pri čemer so zlasti poudarjala, da naj se vozniki v navedenem času izogibajo avtoceste Brenner.

12 Bezirkshauptmannschaft je 21. maja 1998 zahteval od Sicherheitsdirektion für Tirol navodila v zvezi z napovedanim shodom. Sicherheitsdirektor je 3. junija 1998 odgovoril, naj ga ne prepovedo. 10. junija 1998 je potekalo srečanje članov različnih lokalnih organov, da bi se zagotovil nemoten potek zborovanja.

13 Ker je Bezirkshauptmannschaft menil, da je bilo zborovanje po avstrijskem pravu zakonito, je odločil, da se ga ne bo prepovedalo, vendar pa ni preveril, ali je lahko njegova odločitev morda v nasprotju s pravom Skupnosti.

14 Navedeno zborovanje je potekalo na kraju in na dan, kot je bilo vnaprej določeno. Zato so tovorna vozila, ki bi morala peljati po avtocesti Brenner, 12. junija 1998 od devete ure naprej obstala na mestu. Ta avtocesta je bila za promet ponovno odprta v soboto, 13. junija 1998, okrog 15.30, pod pogoji, ki jih določajo ustrezne omejitve prometa, ki v skladu z avstrijsko zakonodajo veljajo ob določenih urah ob sobotah in nedeljah za tovornjake z več kot 7,5 t dopustne teže.

15 Schmidberger je eno od podjetij za mednarodne prevoze, ki ima sedež v kraju Rot an der Rot (Nemčija) in ima šest tovornjakov, katerih priklopniki imajo zmanjšane emisije „hrupa in saj“. Njegova glavna dejavnost je prevažanje lesa iz Nemčije v Italijo in jekla iz Italije v Nemčijo. Pri tem njegovi tovornjaki v glavnem uporabljajo avtocesto Brenner.

16 Podjetje Schmidberger je vložilo tožbo pri Landesgericht Innsbruck (Avstrija), s katero je zahtevalo, naj mu Avstrija plača odškodnino v višini 140.000 ATS iz naslova škode in obresti, ker njegovih pet tovornjakov štiri zaporedne dni ni moglo uporabljati avtoceste Brenner, ker je bil v četrtek, 11. junija 1998, v navedeni državi članici praznik, 13. in 14. junij 1998 sta bila sobota in nedelja, pri čemer avstrijska zakonodaja določa prepoved vožnje kamionom, težjim od 7,5 t v pretežnem delu konca tedna in tudi med prazniki. Ta avtocesta je posebna tranzitna pot, ki jo lahko uporabljajo vozila na poti med Nemčijo in Italijo. Opustitev prepovedi zborovanja in opustitev posredovanja avstrijskih organov, da bi preprečili zaporo te cestne povezave, pomenita omejitev svobodnega pretoka blaga. Tega ni mogoče utemeljiti na podlagi pravice do svobodnega izražanja in zbiranja udeležencev shoda, tako da je omenjena omejitev kršila pravo Skupnosti, zato pomeni odgovornost zadevne države članice. Posledično je podjetju Schmidberger nastala škoda zaradi zastoja tovornjakov (50.000 ATS), stroški za šoferje (5000 ATS) in izgubljeni zaslužek, ki izvira iz znižanja nagrad kupcem zaradi precejšnje zamude pri transportu blaga ter neizpolnitve šestih prevozov med Nemčijo in Italijo (85.000 ATS).

17 Avstrija je predlagala, naj se ta tožba zavrne, ker je bila odločitev, da se ne prepove zborovanja, sprejeta po skrbni oceni dejanskega stanja in podatkov o datumu zapore avtoceste Brenner, kar je bilo v tej državi članici, Nemčiji in Italiji vnaprej objavljeno, med zborovanjem pa naj ne bi prišlo do precejšnjih zastojev v prometu niti drugih nevšečnosti. Omejitev prostega pretoka blaga zaradi zborovanja bi bila dovoljena kot omejitev, če ne bi bila stalna in hujša. Ocena interesov mora biti izvedena v korist svobode izražanja in zbiranja, ker temeljne pravice v demokratični družbi niso dotakljive.

18 Landesgericht Innsbruck je, potem ko ni bilo mogoče ugotoviti, ali bi tovornjaki podjetja Schmidberger morali 12. in 13. junija 1998 uporabiti prav avtocesto Brenner niti ali je bilo mogoče takrat, ko se je zadevno podjetje seznanilo z organizacijo zborovanja, spremeniti pot, da bi se izognilo škodi, s sodbo z dne 23. septembra 1999 zavrnilo tožbo, ker to prevozno podjetje ni izpolnilo pogojev (ki jih določa avstrijsko materialno pravo) v zvezi z navedbo in dokazovanjem zatrjevane premoženjske škode, hkrati pa ni spoštovalo svoje obveznosti (ki jo odloča avstrijsko procesno pravo) in ni navedlo vseh dejstev, s katerimi utemeljuje zahtevek in ki so potrebni za rešitev spora.

19 Podjetje Schmidberger je nato vložilo pritožbo proti tej sodbi pri Oberlandesgericht Innsbruck, ki je odločilo, da je treba upoštevati določbe prava Skupnosti, ker gre v tem primeru vsaj deloma za temeljne pravice.

20 V tem pogledu je treba, prvič, ugotoviti, ali načelo prostega pretoka blaga, morda v povezavi s členom 5 Pogodbe ES, državo članico zavezuje, da zagotovi prosti dostop do pomembnejših prometnih poti, in če ta dolžnost izhaja iz temeljnih pravic, kot sta svoboda izražanja in svoboda zbiranja, ki ju zagotavljata člena 10 in 11 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP).

21 Če je tako, se predložitveno sodišče, drugič, sprašuje, ali je ugotovljena kršitev prava Skupnosti dovolj huda, da pomeni odgovornost države. Vprašanja glede razlage se postavljajo predvsem glede določitve stopnje natančnosti in jasnosti členov 5, 30, 34 in 36 Pogodbe ES.

22 Odgovornost države je tako lahko podana zaradi sprejetja napačnega zakonodajnega ukrepa – avstrijski zakonodajalec ni ustrezno prilagodil zakonodaje v zvezi s svobodo zbiranja obveznostim, kot izhajajo iz prava Skupnosti, zlasti pa iz načela svobodnega pretoka blaga – ali pa zaradi upravne kršitve – pristojni nacionalni organi bi morali v skladu z obveznostjo sodelovanja in lojalnosti iz člena 5 Pogodbe ES razlagati notranje pravo v skladu z določbami Pogodbe ES v zadevah prostega pretoka blaga, ker se te obveznosti, ki izhajajo iz prava Skupnosti, neposredno uporabljajo.

23 Navedeno sodišče se, tretjič, sprašuje o vrsti in obsegu pravice do povrnitve škode, ki izhaja iz odgovornosti države. Sprašuje se, kako stroga so merila, ki so potrebna za dokazovanje vzroka in obsega škode, ki izhaja iz zakonodajne ali upravne kršitve prava Skupnosti, ter želi zlasti izvedeti, ali je pravica do povrnitve škode podana tudi, kadar je mogoče ugotoviti samo pavšalni obseg škode.

24 Predložitveno sodišče navaja dvome glede pogojev nacionalnega prava v zvezi z uveljavljanjem pravice do povrnitve škode na podlagi odgovornosti države. Sprašuje se, ali so avstrijska pravila o trditvenem in dokaznem bremenu ter obveznost navedbe vseh dejstev, ki so potrebna za rešitev spora, v skladu z načelom pravne učinkovitosti, saj se pravic prava Skupnosti ne da vnaprej celovito opredeliti, tožeča stranka pa ima dejansko težave pri natančni navedbi vseh dejstev, ki jih zahteva avstrijska zakonodaja. V tem primeru ni jasna vsebina določbe prava Skupnosti o povrnitvi škode niti po obsegu niti po temelju, tako da bi bilo treba podati predlog za sprejetje predhodne odločbe. Obrazložitev sodišča prve stopnje lahko onemogoči uveljavljanje pravic, ki temeljijo na pravu Skupnosti, ker je bila zavrnitev izvedena na podlagi načel nacionalnega prava, kar pa pomeni obitje pomembnih vprašanj prava Skupnosti iz povsem formalnih razlogov.

25 Oberlandesgericht Innsbruck je glede na to, da je določitev v zadevi odvisna od razlage prava Skupnosti, prekinilo postopek in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba načela prostega pretoka blaga v smislu člena 28 ES (prej člen 30 Pogodbe ES) in naslednjih oziroma druge določbe prava Skupnosti razlagati v tem smislu, da mora država članica na pomembnih tranzitnih poteh preprečiti vsakršne ovire in omejitve, v celoti ali kolikor je to mogoče in na razumen način ter v enaki meri tudi tako, da se zborovanja političnega značaja, ki bi glede na prijavo potekalo na tranzitni poti, ne sme dovoliti ali pa bi vsaj moralo biti razpuščeno, če bi lahko bilo izvedeno tudi zunaj tranzitne poti in če bi imelo enak učinek na javnost?

2. Ali je opustitev države članice, da v nacionalnih določbah, ki so povezane s pravico in svoboščino do zbiranja, določi da morajo biti načela prava Skupnosti, predvsem pa temeljne svoboščine in v tem primeru zlasti določbe o prostem pretoku blaga, v enaki meri upoštevane in uravnotežene s svobodo zbiranja in javnim interesom, dovolj huda kršitev prava Skupnosti, da je ob izpolnjevanju drugih pogojev na podlagi načel prava Skupnosti podana odgovornost države članice zaradi omenjene kršitve, torej zborovanja s političnim predznakom, ki je trajalo 28 ur, je bilo dovoljeno in izvedeno ter zaradi katerega je bila pomembna pot za transport blaga znotraj Skupnosti, med drugim za največji del prometa tovornjakov, zaradi splošne nacionalne prepovedi prometa med prazniki in dela prostimi dnevi zaprta štiri dni – razen s krajšo nekajurno prekinitvijo zapore?

3. Ali odločba nacionalnega organa – v skladu s katero določbe prava Skupnosti, posebej tiste glede prostega pretoka blaga ter splošne obveznosti sodelovanja in lojalnosti iz člena 10 ES (prej člen 5 Pogodbe ES), ne nasprotujejo zborovanju s političnim predznakom, ki je trajalo 28 ur, je bilo dovoljeno in izvedeno ter zaradi katerega je bila bistvena pot za transport blaga znotraj Skupnosti, med drugim za največji del prometa tovornjakov, zaradi splošne nacionalne prepovedi prometa med prazniki in dela prostimi dnevi zaprta štiri dni, razen s krajšo nekajurno prekinitvijo zapore – pomeni dovolj hudo kršitev prava Skupnosti, da je ob izpolnjevanju drugih pogojev na podlagi načel prava Skupnosti podana odgovornost države članice?

4. Ali mora cilj zborovanja s političnim predznakom, ki ga dovoli nacionalni organ, ki v ustvarjanju zdravega življenjskega prostora in v pritegnitvi pozornosti na nevarnost, ki jo stalno povečevanje tranzita tovornjakov pomeni za zdravje prebivalstva, prevladati nad določbami prava Skupnosti glede prostega pretoka blaga v smislu člena 28 ES?

5. Ali je škoda lahko podlaga za pravico do povračila zaradi odgovornosti države, če oškodovanec sicer lahko dokaže, da so izpolnjeni vsi pogoji, da bi lahko ustvaril dobiček, kar v tem primeru pomeni, da bi lahko opravil čezmejne prevoze blaga s tovornjaki, ki jih uporablja, vendar so štiri dni stali zaradi zborovanja, ki je trajalo 28 ur, vendar ni dokazal, da konkreten prevoz ni mogel biti opravljen?

6. Če je odgovor na četrto vprašanje nikalen:

ali je treba v zvezi z dolžnostjo sodelovanja in lojalnosti nacionalnih organov, zlasti sodišč, v smislu člena 10 ES (prej člen 5 Pogodbe ES) in načela učinkovitosti, zahtevati, naj se ne uporabijo nacionalni predpisi materialnega ali postopkovnega prava, ki omejujejo možnosti uveljavljanja pravic, ki jih zagotavlja pravo Skupnosti, v tem primeru pravice do povračila

škode zaradi odgovornosti države, kot to določa vsebina določbe iz prava Skupnosti, katere obseg ni popolnoma jasen, zaradi česar je treba zadevo predložiti Sodišču v predhodno odločanje?“

Dopustnost

26 Republika Avstrija dvomi v dopustnost tega predloga za sprejetje predhodne odločbe in po temelju navaja, da so vprašanja, ki jih je postavilo Oberlandesgericht Innsbruck popolnoma hipotetična in niso pomembna za rešitev spora o glavni stvari.

27 Podjetje Schmidberger želi s tožbo, ki jo je vložilo pri sodišču, dokazati odgovornost države članice zaradi kršitve prava Skupnosti, kar pa predvideva, da je navedena družba predložila tudi dokaz o dejanski škodi, ki ji je nastala zaradi zatrjevane kršitve.

28 Toda Schmidberger ni pred nobenim od dveh nacionalnih sodišč, pri katerih je vložilo tožbi, dokazalo, da mu je nastala konkretna osebna škoda – ker ni predložilo dokazov, iz katerih bi natančno izhajalo, da so njegovi tovornjaki v okviru prevoza med Nemčijo in Italijo morali med zborovanjem, ki je tam potekalo, uporabiti avtocesto Brenner – niti da je glede na primer ravnalo v skladu z naloženo mu dolžnostjo, naj omeji škodo, ki jo je domnevno utrpelo, z navedbo razlogov, zaradi katerih ni moglo izbrati druge poti namesto te, ki je bila zaprta.

29 V navedenih okoliščinah odgovori na postavljena vprašanja niso potrebni zato, da bi predložitveno sodišče lahko izdalo odločbo, oziroma je predlog za sprejetje predhodne sodbe vsaj prenagljen, ker navedeno sodišče še ni v celoti ugotovilo upoštevnih dejstev in dokazov.

30 V tem pogledu je zato treba v skladu z ustaljeno sodno prakso opozoriti, da je postopek, ki se začne na podlagi člena 234 ES, način sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, zaradi česar Sodišče tem predlaga razlago prava Skupnosti, ki je potrebno za rešitev spora, ki ga morajo razrešiti (glej predvsem sodbe z dne 18. oktobra 1990 v zadevah Dzodzi, C-297/88 in C-197/89, Recueil, str. I-3763, točka 33; z dne 8. novembra 1990 v zadevi Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Recueil, str. I-4003, točka 18; z dne 16. julija 1992 v zadevi Meilicke, C-83/91, Recueil, str. I-4871, točka 22, in z dne 17. septembra 2002 v zadevi Baumbast in R, C-413/99, Recueil, str. I-7091, točka 31).

31 V okviru tega sodelovanja je nacionalno sodišče, ki rešuje zadevo in neposredno pozna dejstva postopka ter je odgovorno za izdajo sodne odločbe, edino pristojno, da glede na posebnosti posameznega primera presodi o pomembnosti pridobitve predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, kot tudi o pomembnosti vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Sodišče je, če se ta nanašajo na razlago prava Skupnosti, načeloma dolžno nanje odgovoriti (glej zlasti sodbe z dne 15. decembra 1995 v zadevi Bosman, C-415/93, Recueil, str. I-4921, točka 59; z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, točka 38; z dne 10. decembra 2002 v zadevi Der Weduwe, C-153/00, Recueil, str. I-11319, točka 31, ter z dne 21. januarja 2003 v zadevi Bacardi-Martini in Cellier des Dauphins, C-318/00, Recueil, str. I-905, točka 41).

32 Vendar je Sodišče prav tako odločilo, da lahko v izjemnih okoliščinah oceni tudi pogoje, v katerih mu je nacionalno sodišče predložilo vprašanja (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo PreussenElektra, točka 39). V bistvu duh sodelovanja, ki mora prevladovati pri obravnavanju predlogov za sprejetje predhodne odločbe, pomeni, da mora nacionalno sodišče upoštevati

funkcijo Sodišča, ki je v tem, da prispeva k obravnavanju zadev v državah članicah, ne pa v pripravljanju posvetovalnih mnenj o splošnih ali hipotetičnih vprašanjih (zgoraj navedene sodbe Bosman, točka 6; Der Weduwe, točka 32, in Bacardi-Martini ter Cellier des Dauphins, točka 42).

33 Sodišče je tudi ocenilo, da ni pristojno za odločanje o vprašanjih za predhodno odločanje, ki mu jih postavi nacionalno sodišče, če iz njih očitno izhaja, da razlaga oziroma ocena veljavnosti določbe Skupnosti, ki jo predlaga nacionalno sodišče, nima nobene zveze z dejanskim stanjem zadeve oziroma predmetom v glavni stvari, če je vprašanje hipotetične narave oziroma če Sodišče nima na voljo dejstev v zadevi ali pomembnih določb, da bi lahko na koristen način odgovorilo na vprašanja, ki so mu bila postavljena (glej zgoraj navedeni sodbi Bosman, točka 61, ter Bacardi-Martini in Cellier des Dauphins, točka 43).

34 Zato je treba ugotoviti, da iz vprašanj, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, očitno ne izhaja, da bi šlo za katerega od primerov iz sodne prakse, navedenih v prejšnjih točkah.

35 V bistvu je tožba, ki jo je vložilo podjetje Schmidberger in s katero želi doseči, da se Republiki Avstriji naloži povračilo škode, ki mu je bila povzročena zaradi kršitve prava Skupnosti, ki je v tem, da avstrijski organi niso prepovedali zborovanja, ki je povzročilo popolno zaporo prometa na avtocesti Brenner, ki je brez prekinitve trajala skoraj 30 ur.

36 Iz predloga za razlago prava Skupnosti, ki ga je v ta namen oblikovalo predložitveno sodišče, nedvomno izhaja, da gre za dejanski spor med strankama v postopku v glavni stvari, tako da ne gre za spor, ki bi bil hipotetičnega značaja.

37 Poleg tega iz predložitvenega sklepa izhaja, da je nacionalno sodišče natančno in podrobno navedlo razloge, zaradi katerih ocenjuje, da je treba za rešitev spora, ki ga obravnava, Sodišču predložiti različna vprašanja za razlago prava Skupnosti, med katerimi zlasti izstopa tisto o dokazih, ki jih je treba upoštevati pri dokazovanju škode, ki naj bi nastala podjetju Schmidberger.

38 Iz stališč, ki so jih v odgovor po obvestilu o predložitvenem sklepu v skladu s členom 23 Statuta Sodišča podale države članice in Komisija, med drugim izhaja, da so podatki iz navedenega sklepa navedenim omogočili, da se koristno opredelijo do vseh vprašanj, ki so bila predložena Sodišču.

39 Dodati je treba tudi, da iz člena 234, drugi odstavek, ES jasno izhaja, da je odločitev o tem, v kateri fazi postopka naj nacionalno sodišče Sodišču predloži predlog za sprejetje predhodne sodbe v pristojnosti nacionalnega sodišča (glej sodbi z dne 10. marca 1981 v zadevi Irish Creamery Milk Suppliers Association in drugi, 36/80 in 71/80, Recueil, str. 735, točka 5, ter z dne 30. marca 2000 v zadevi JämO, C-236/98, Recueil, str. I-2189, točka 30).

40 Gotovo je tudi, da je predložitveno sodišče zadovoljivo opredelilo pravni okvir, v dejanskem in tudi v pravnem smislu, v okviru katerega je sestavilo predlog za razlago prava Skupnosti, Sodišču pa predložilo vse potrebne podatke, da mu lahko to koristno odgovori na omenjeni predlog.

41 Med drugim ni nelogično, da predložitveno sodišče prvič predlaga Sodišču, naj odloči, katere so vrste škode, ki se jih lahko upošteva v okviru odgovornosti države članice, ker je ta kršila pravo Skupnosti – zlasti, naj razjasni vprašanje o tem, ali je odškodnina le funkcija škode, ki se jo dejansko utrpi, ali prav tako obsega tudi izgubo zaslužka, ki temelji na pavšalnih pričakovanjih, kot tudi, ali in v katerih primerih si mora oškodovanec prizadevati, da se škodi izogne ali da jo zmanjša – preden navedeno sodišče ne presodi različnih dokazov, ki jih je Sodišče ocenilo za pomembne v okviru ocene škode, ki je podjetju Schmidberger dejansko nastala.

42 Predložitveno sodišče v okviru odškodninske tožbe, ki je vložena proti državi članici, sprašuje Sodišče ne samo o pogoju v zvezi z obstojem škode, o vrstah v katerih se lahko pojavi in o dokazih, ampak tudi meni, da je treba postaviti več vprašanj, ki se nanašajo tudi na druge pogoje, potrebne za obstoj omenjene odgovornosti, zlasti pa želi vedeti, ali ravnanje zadevnih nacionalnih organov v postopku v glavni stvari pomeni kršitev prava Skupnosti in ali je to temelj za povrnitev škode domnevnemu oškodovancu.

43 Glede na vse navedene ugotovitve ni mogoče trditi, da mora Sodišče, glede na postopek v glavni stvari, odločati o vprašanju, ki je očitno hipotetično ali ki ni pomembno za odločbo, ki jo mora izdati predložitveno sodišče.

44 Nasprotno iz navedenih ugotovitev izhaja, da so vprašanja, ki jih je postavilo navedeno sodišče, objektivno potrebna za rešitev spora, ki ga obravnava in v okviru katerega mora izdati sodbo, v kateri upošteva sodbo Sodišča, ter da podatki, ki mu jih je posredovalo, Sodišču omogočajo, da koristno ogovori na navedena vprašanja.

45 Predlog za sprejetje predhodne sodbe Oberlandesgericht Innsbruck je zato dopusten.

Vprašanja za predhodno odločanje

46 Najprej je treba poudariti, da iz vprašanj, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, izhajata medsebojno povezana, vendar različna problema.

47 Predložitveno sodišče po eni strani sprašuje Sodišče, ali popolna zapora avtoceste Brenner, ki je neprekinjeno trajala skoraj 30 ur in je nastopila v okoliščinah iz postopka v glavni stvari, pomeni oviro, ki ni združljiva s prostim pretokom blaga in zaradi tega pomeni kršitev prava Skupnosti. Po drugi strani pa se vprašanja podrobneje nanašajo na pogoje, v katerih nastopi odgovornost države članice, zaradi katere je bila posameznikom povzročena škoda zaradi neupoštevanja prava Skupnosti.

48 Predložitveno sodišče želi v zvezi z zadnjim vprašanjem zlasti pojasnilo, ali glede na posamezen primer, in če je to potrebno, v kolikšnem obsegu glede na okoliščine iz zadeve, ki jo obravnava, je kršitev prava Skupnosti – če je dokazana – dovolj očitna in huda, da utemelji odgovornost zadevne države članice. Sodišču je poleg tega predložilo tudi vprašanje o vrsti in dokazu za škodo, za katero se lahko zahteva nadomestilo.

49 Glede na to, da je po logiki stvari treba na drugo skupino vprašanj odgovoriti le, če bo odgovor na prvo vprašanje, kot opredeljeno v točki 47 te sodbe, pritrdilen, lahko Sodišče predhodno odloči o različnih vidikih, ki so bili izpostavljeni v okviru tega vprašanja, ki je v bistvenem predmet prvega in četrtega vprašanja.

50 Z vidika okoliščin, ki izhajajo iz sodnega spisa iz postopka v glavni stvari, ki ga je predložilo predložitveno sodišče, kot tudi iz pisnih in ustnih stališč, ki so bila predstavljena pred Sodiščem, je treba navedena vprašanja razumeti v tem smislu, da je na njihovi podlagi treba ugotoviti, ali je za pristojne organe dejstvo, da niso prepovedali zborovanja, katerega namen je varstvo okolja in ki je povzročilo popolno zaporo pomembne prometne poti, kot je avtocesta Brenner, ki je brez prekinitve trajala skoraj 30 ur, pomeni neutemeljeno oviro s stališča temeljnega načela prostega pretoka blaga, ki ga določata člena 30 in 34 Pogodbe ES, ki ju je glede na obravnavani primer treba brati v povezavi s členom 5 Pogodbe ES.

Obstoj ovire za prosti pretok blaga

51 V tem pogledu je treba najprej opozoriti, da je prosti pretok blaga eno od temeljnih načel Skupnosti.

52 Tako člen 3 Pogodbe ES (po spremembi člen 3 ES), ki je uvrščen v njen prvi del, ki je naslovljen „Načela“ in pod točko (c) določa, da za namene iz člena 2 te pogodbe dejavnost Skupnosti vključuje notranji trg, za katerega je značilna zlasti odprava ovir pri prostem pretoku blaga med državami članicami.

53 Člen 7a Pogodbe ES (postal člen 14 ES) v drugi alinei določa, da notranji trg zajema območje brez notranjih meja, na katerem je v skladu z določbami te pogodbe zlasti zagotovljen prosti pretok blaga.

54 To načelo določajo zlasti člena 30 in 34 navedene pogodbe.

55 V členu 30 je zlasti določeno, da so količinske omejitve za uvoz in tudi drugi ukrepi z enakovrednim učinkom med državami članicami prepovedani. Enako člen 34 prepoveduje med državami članicami količinske omejitve pri izvozu in vse ukrepe z enakovrednim učinkom.

56 V skladu z ustaljeno sodno prakso izhaja, da je s sodbo z dne 11. julija 1974 v zadevi Dassonville (8/74, Recueil, str. 837, točka 5) določeno, da se morajo te določbe znotraj svojega obsega razlagati tako, da je njihov namen odpraviti vse ovire, neposredne ali posredne, veljavne ali potencialne pri trgovinski menjavi znotraj Skupnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 9. decembra 1997 v zadevi Komisija proti Franciji, C-265/95, Recueil, str. I-6959, točka 29).

57 Tako je Sodišče zlasti presodilo, da člen 30 Pogodbe ES – kot nepogrešljivo sredstvo za uveljavitev trga brez notranjih meja – ne prepoveduje le ukrepov, ki so izvirno državni in prav tako povzročajo omejitve za trgovino med državami članicami, ampak se lahko uporabi tudi, če katera od držav članic ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev omejitev prostega pretoka blaga zaradi vzrokov, ki po izvoru niso državni (zgoraj navedena sodba Komisija proti Franciji, točka 30).

58 Tako je dejstvo, da ena od držav članic opusti ukrepanje oziroma v posameznem primeru ne sprejme zadovoljivih ukrepov, da bi preprečila ovire za prosti pretok blaga, ki nastanejo na njenem ozemlju proti proizvodom, ki izvirajo iz drugih držav članic, zlasti zaradi dejanj posameznikov, ki po svoji naravi ovirajo menjavo znotraj Skupnosti, pozitivno dejanje (zgoraj navedena sodba Komisija proti Franciji, točka 31).

59 Zato člena 30 in 34 Pogodbe ES državam članicam ne nalagata samo tega, naj same ne sprejemajo predpisov ali naj ne ravnajo na način, ki bi pomenil oviro za menjavo, ampak tudi to, naj v povezavi s členom 5 Pogodbe ES sprejmejo vse potrebne in primerne ukrepe, s katerimi na svojem ozemlju zagotovijo spoštovanje te temeljne svoboščine (zgoraj navedena sodba Komisija proti Franciji, točka 32). Tako morajo države članice v skladu z navedenim členom 5 sprejeti vse splošne ali posamične ukrepe, ki jim zagotavljajo izpolnjevanje obveznosti, ki izvirajo iz Pogodbe, in se vzdržati vseh ukrepov, ki bi lahko ogrozili uveljavitev ciljev iz te pogodbe.

60 Glede na temeljno vlogo, ki jo ima v sistemu Skupnosti prosti pretok blaga, zlasti pa za boljše delovanje notranjega trga, je vsaki državi članici naložena obveznost, da mora na svojem ozemlju zagotoviti prosti pretok blaga ter sprejeti vse potrebne in primerne ukrepe, da bi preprečila vsakršne ovire, ki izvirajo iz dejanj posameznikov, ne glede na to, ali se ta dejanja nanašajo na uvoz ali izvoz oziroma le na običajen tranzit blaga.

61 Tako iz točke 53 zgoraj navedene sodbe Komisija proti Franciji izhaja, da je v primeru, ki je bil podlaga za navedeno sodbo, šlo ne le za uvoz, ampak tudi za tranzit proizvodov, ki izvirajo iz drugih držav članic, čez Francijo.

62 Zato morajo pristojni nacionalni organi v okoliščinah – kot so tiste, ki so predmet postopka v glavni stvari in v katerih so bili soočeni z oviro za učinkovito izvrševanje neke temeljne svoboščine, ki jo določa Pogodba, kot je tudi prosti pretok blaga, in ki jo povzročajo dejanja, ki jih storijo posamezniki – sprejeti primerne ukrepe za zagotovitev navedene svoboščine v zadevni državi članici tudi takrat, ko je bilo to blago – kot je v zadevi v postopku v glavni stvari – v tranzitu čez Avstrijo, da bi se ga prepeljalo v Italijo oziroma Nemčijo.

63 Treba je dodati, da je navedena obveznost držav članic še toliko pomembnejša, če je prometna pot zelo pomembna, kot je to avtocesta Brenner, ki je ena od glavnih prometnih poti po kopnem za menjavo med Severno Evropo in severno Italijo.

64 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da dejanje pristojnih organov ene od držav članic, ki ne prepovedo zborovanja, ki traja brez prekinitve skoraj 30 ur in ima za posledico popolno zaporo pomembne prometne poti, kot je avtocesta Brenner, omejuje trgovino z blagom znotraj Skupnosti, zato je ukrep, ki ima enakovreden učinek kot količinske omejitve, ki pa načeloma ni združljiv z obveznostmi prava Skupnosti, kot to izhaja iz členov 30 in 34 Pogodbe, v povezavi z njenim členom 5, razen če se lahko navedeno dejanje objektivno utemelji.

Morebitna utemeljitev ovire

65 Predložitveno sodišče je v okviru četrtega vprašanja v bistvu vprašalo, ali mora namen zborovanja, ki je potekalo 12. in 13. junija 1998 ter med katerim so njegovi udeleženci hoteli usmeriti pozornost javnosti na nevšečnosti za zdravje in okolje, ki jih povzroča neprestano povečanje prometa tovornjakov na avtocesti Brenner, ter tudi spodbuditi pristojne organe k uveljavitvi ukrepov, ki bi zmanjšali navedeni promet in onesnaževanje, do katerega prihaja v zelo občutljivem območju Alp, upoštevati obveznosti iz prava Skupnosti v zvezi s prostim pretokom blaga.

66 Vendar tudi če lahko varstvo okolja in javnega zdravja zlasti na navedenem območju pod določenimi pogoji pomeni zakonit cilj v javnem interesu, ki je tak, da lahko utemeljuje omejitev temeljnih svoboščin, ki jih zagotavlja Pogodba in med katere spada tudi prosti pretok blaga, je treba poudariti, kot je to storil tudi generalni pravobranilec v točki 54 sklepnih predlogov, da posebni cilji navedenega zborovanja niso odločilni v okviru tožbe, kot je ta, ki jo je vložilo podjetje Schmidberger, s katero želi doseči odgovornost neke države članice zaradi domnevne kršitve prava Skupnosti, kar izhaja iz okoliščine, da nacionalni organi niso preprečili nastanka ovire za promet na avtocesti Brennner.

67 Tako je za določitev pogojev, v katerih je lahko podana odgovornost neke države članice, in zlasti glede vprašanja, ali je ta kršila pravo Skupnosti, treba upoštevati samo, ali se dejanje oziroma opustitev lahko pripiše navedeni državi članici.

68 Tako je treba pri tem upoštevati samo cilj, ki so ga zasledovali nacionalni organi z odločitvijo o implicitni dovolitvi oziroma s tem ko navedenega zborovanja niso prepovedali.

69 Nasprotno pa iz spisa zadeve v postopku v glavni stvari glede tega izhaja, da so avstrijske organe vodile ugotovitve v zvezi s temeljnimi pravicami udeležencev, to je pravico do svobodnega izražanja in svobodo do javnega zbiranja, ki ju vsebujeta ter tudi zagotavljata EKČP in avstrijska ustava.

70 Nacionalno sodišče v predložitvenem sklepu tudi sprašuje, ali načelo prostega pretoka blaga, ki ga zagotavlja Pogodba, prevlada nad navedenimi temeljnimi pravicami.

71 V tem pogledu je treba opozoriti, da so temeljne pravice v skladu z ustaljeno sodno prakso sestavni del splošnih načel prava, katerih spoštovanje mora Sodišče zagotoviti, pri čemer ta temeljijo na skupnih ustavnih tradicijah držav članic in tudi na usmeritvah iz mednarodnih sporazumov v zvezi z varstvom človekovih pravic, ki so jih države članice podpisale oziroma so k njim pristopile. EKČP ima v tem smislu poseben pomen (glej zlasti sodbe z dne 18. junija 1991 v zadevi ERT, C-260/89, Recueil, str. I-2925, točka 41; z dne 6. marca 2001 v zadevi Connolly proti Komisiji, C-274/99 P, Recueil, str. I-1611, točka 37, in z dne 22. oktobra 2002 v zadevi Roquette Frères, C-94/00, Recueil, str. I-9011, točka 25).

72 Načela, ki izhajajo iz navedene sodne prakse, so bila potrjena s preambulo Enotnega evropskega akta, nato pa s členom F (2) Pogodbe o Evropski uniji (zgoraj navedena sodba Bosman, točka 79). Ta določba, ki je sedaj v členu 6(2) EU, določa, da „Unija spoštuje temeljne pravice, kakršne zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisana v Rimu 4. novembra 1950, in ki kot splošna načela prava Skupnosti izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij držav članic“.

73 Iz tega izhaja, da v Skupnosti niso dovoljeni ukrepi, ki niso združljivi s tako priznanim spoštovanjem človekovih pravic (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo ERT, točka 41, in sodbo z dne 29. maja 1997 v zadevi Kremzow, C-299/95, Recueil, str. I-2629, točka 14).

74 Glede na to, da spoštovanje temeljnih pravic veže Skupnost in tudi njene države članice, pomeni varstvo navedenih pravic zakonit interes, ki načeloma utemeljuje omejitev obveznosti, ki izhajajo iz prava Skupnosti, v smislu temeljne svoboščine, ki jo zagotavlja Pogodba, in tudi prostega pretoka blaga.

75 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora Sodišče v okviru postopka za sprejetje predhodne odločbe, kadar iz postopka v glavni stvari izhaja, da nacionalni primer vključuje uporabo prava Skupnosti, nacionalnim sodiščem posredovati vse podatke o razlagi, ki so potrebni za oceno skladnosti omenjenega primera s temeljnimi pravicami, katerih varstvo zagotavlja Sodišče in ki zlasti izhajajo iz EKČP (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 30. septembra 1987 v zadevi Demirel, 12/86, Recueil, str. 3719, točka 28).

76 Zato so nacionalni organi dolžni spoštovati temeljne svoboščine, ki jih zagotavljata EKČP in tudi ustava zadevne države članice, da bi lahko omejitev uporabili za temeljne svoboščine, ki jih zagotavlja Pogodba.

77 Ta zadeva odpira tudi vprašanje skladnosti varstva temeljnih pravic v Skupnosti s tistimi, ki izhajajo iz temeljne pravice, ki jo zagotavlja Pogodba, zlasti pa še vprašanje obsega svobode govora in javnega zbiranja, ki ju zagotavljata člena 10 in 11 EKČP, ter prostega pretoka blaga, če sklicevanje na prve pomeni utemeljitev omejitve drugih.

78 V tem pogledu je treba navesti, da je prosti pretok blaga po eni strani zagotovo eno od temeljnih načel v sistemu Pogodbe, pod določenimi pogoji pa je lahko tudi predmet omejitev zaradi razlogov, ki so navedeni v členu 36 te pogodbe, ali na podlagi nujnih zahtev v javnem interesu, kot so določene v skladu s sodno prakso Sodišča od izdaje sodbe z dne 20. februarja 1979 v zadevi Rewe-Zentral, imenovane „Cassis de Dijon“ (120/78, Recueil, str. 649), naprej.

79 Če bi temeljne pravice v postopku v zadevi v glavni stvari po drugi strani bile izrecno priznane z EKČP in bi bile pomembni temelji demokratične družbe, pa izhaja že iz besedila odstavka 2 členov 10 in 11 EKČP, da je svoboda izražanja in javnega zbiranja prav tako lahko predmet nekaterih omejitev, ki so utemeljene z razlogi javnega interesa, če so te izjeme predvidene z zakonom in temeljijo na enem ali več zakonitih ciljih glede navedenih določb ter so nujne v neki demokratični družbi oziroma so utemeljene zaradi nujnih socialnih potreb, predvsem pa če so sorazmerne s ciljem, ki ga zasledujejo (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 26. junija 1997 v zadevah Familiapress, C-368/95, Recueil, str. 3689, točka 26, in z dne 11. julija 2002 v zadevi Carpenter, C-60/00, Recueil, str. I-6297, točka 42, ter tudi sodbo ESČP v zadevi Steel in drugi proti Združenemu kraljestvu z dne 23. septembra 1998 (*Recueil des arrêts et décisions* 1998-VII, člen 101).

80 Svoboda izražanja in svoboda mirnega javnega zbiranja, ki ju jamči EKČP, sta v nasprotju z drugimi pravicami – temeljnimi pravicami, ki so določene z navedeno konvencijo, kot tudi pravice vsakogar do življenja oziroma prepovedi mučenja, nečloveškega kaznovanja ali nečloveškega oziroma poniževalnega ravnanja, ki ne dopuščajo nobenih omejitev – absolutni svobodi, vendar je treba upoštevati tudi njuno vlogo v družbi. Omejitve se lahko torej uporabijo pri izvrševanju navedenih pravic, vendar morajo biti le-te v skladu s cilji javnega interesa in ne smejo povzročati, ob upoštevanju cilja, ki se ga z omenjenimi omejitvami zasleduje, nesorazmernega in nevzdržnega posega, ki bi posegal v vsebino varovanih pravic (glej v tem smislu sodbi z dne 8. aprila 1992 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-62/90, Recueil, str. I-2575, točka 23, in z dne 5. oktobra 1994 v zadevi X proti Komisiji, C-404/92 P, Recueil, str. I-4737, točka 18).

81 V navedenih pogojih je treba vzpostaviti ravnotežje med interesi v tej zadevi in glede na vse okoliščine posameznega primera oceniti, ali je bilo med navedenimi interesi upoštevano pravično ravnotežje.

82 V tem pogledu imajo pristojni organi široko diskrecijsko pravico pri odločanju.Vendar je treba oceniti, ali so omejitve menjave znotraj Skupnosti sorazmerne glede na zasledovani zakoniti cilj, ki je v tem primeru varstvo človekovih pravic.

83 V zvezi s postopkom v zadevi v glavni stvari je treba najprej poudariti, da se celota okoliščin, ki ga opredeljuje, nedvomno razlikuje od okoliščin v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Franciji, na katero se sklicuje podjetje Schmidberger kot na pomemben precedenčni primer v okviru tožbe, ki jo je vložilo proti Avstriji.

84 Tako je v zvezi s sklicevanjem na dejansko stanje, ki ga je povzelo Sodišče v točkah od 38 do 53 zgoraj navedene sodbe Komisija proti Franciji, treba najprej omeniti, da je zadevno zborovanje iz postopka v zadevi v glavni stvari potekalo na podlagi prošnje za dovoljenje, ki je bila vložena na podlagi nacionalnega prava in potem ko so pristojni organi odločili, da ga ne bodo prepovedali.

85 Drugič, zaradi prisotnosti udeležencev na avtocesti Brenner je bil oviran promet samo na eni prometnici, med posebnim dogodkom in to v trajanju skoraj 30 ur. Ovira za prosti pretok blaga, ki je bila posledica navedenega zborovanja, je imela omejen obseg, tako glede na geografsko območje in tudi glede na resnost notranjih težav, o katerih se je govorilo v zadevi, ki je bila podlaga za zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Franciji.

86 Tretjič, poudariti je treba, da ni sporno, da je navedeno zborovanje državljanov, ki so izvrševali svoje temeljne pravice tako, da so javno izražali stališče, ki so ga imeli za pomembno v življenju svoje skupnosti; nedvomno je tudi, da cilj navedenega javnega zborovanja ni bilo ovirati menjave posebne vrste blaga oziroma blaga posebnega izvora. Nasprotno pa je bil v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Franciji, cilj, ki so ga zasledovali udeleženci, ovirati pretok določenih proizvodov, ki izvirajo iz drugih držav članic, kot je Republika Francija, in ne le da bi postavili ovire za transport navedenega blaga, ampak tudi da bi ga uničili med odpravo oziroma tranzitom skozi Francijo, in sicer tudi takrat, ko je navedeno blago že bilo na policah prodajaln v zadevni državi članici.

87 Četrtič, treba je omeniti, da so pristojni organi sprejeli različne upravne in pomožne ukrepe, da bi v največji mogoči meri omejili prekinitve v cestnem prometu. Navedeni organi so – vključno s policijskimi enotami, z organizatorji zborovanja in različnimi avtomobilskimi zvezami – predvsem sodelovali pri zagotavljanju tekočega poteka zborovanja. Dovolj časa pred datumom zborovanja so sredstva javnega obveščana in avtomobilistična združenja v Avstriji in sosednjih deželah sprožila obsežno medijsko kampanjo, v kateri so priporočili različne obvoze, prav tako pa so bili zadevni gospodarski subjekti povsem obveščeni o omejitvah prometa, ki so nastopile na dan, na kateri je potekalo zborovanje, tako da so bili pripravljeni na to, da pravočasno uporabijo vse koristne možnosti, da bi se izognili navedenim omejitvam. Med drugim je bila na kraju zborovanja tudi redarska služba.

88 Drugače ni sporno, da posamezna dejanja, za katera gre, niso povzročila splošnega občutka negotovosti, ki bi imel v celoti za posledico zaviralni učinek na tokove menjave znotraj Skupnosti, nasprotno torej od hudih in ponavljajočih se težav za javni red, ki so obstajale v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Komisija proti Franciji.

89 Na koncu je treba glede drugih možnosti, ki jih je imelo na voljo podjetje Schmidberger v zvezi z navedenim zborovanjem, glede na široko diskrecijo držav članic pri odločanju, ugotoviti, da so pristojni nacionalni organi v okoliščinah iz tega primera lahko ocenili, da bi popolna in preprosta prepoved pomenila nedopustno poseganje v temeljne pravice udeležencev zborovanja do združevanja ter mirnega in javnega izražanja njihovega mnenja.

90 Glede postavljanja strožjih pogojev v zvezi s krajem, na primer ob robu avtoceste Brenner – in časom – omejenim samo na nekaj ur, zadevnega zborovanja bi lahko bilo razumljeno, kot da pomeni čezmerno omejitev, ki bi zelo omejila dogodek. Čeprav morajo pristojni nacionalni organi v največji mogoči meri omejiti posledice, ki jih ima zborovanje na svobodo do pretoka, pa morajo v isti meri ta interes uravnotežiti z interesom udeležencev, ki so nameravali pritegniti pozornost javnega mnenja na cilje svojega dejanja.

91 Čeprav je res, da taka dejavnost običajno pomeni določene nevšečnosti za osebe, ki ne sodelujejo pri njej, predvsem v zvezi s prostim pretokom, vendar se je s tem načeloma mogoče strinjati, ker je zasledovani cilj v bistvu javno zborovanje in zakonito izražanje stališča.

92 Republika Avstrija v tem pogledu navaja, o čemer ni spora, da bi v vsakem primeru vse druge rešitve pomenile nevarnost izgredov, ki bi jih bilo težko obvladovati in bi lahko povzročili prekinitve, ki bi sicer lahko imele hujše posledice na menjavo znotraj Skupnosti in tudi na javni red ter bi se lahko sprevrgle v „divje“ demonstracije, spopade med privrženci in nasprotniki skupine, ki je organizirala zadevni shod oziroma dejanja nasilja s strani udeležencev, ki bi lahko med izvrševanjem svojih temeljnih pravic utrpeli poškodbe.

93 Nacionalni organi so posledično glede na široko diskrecijsko pravico, ki jim je v tej zadevi priznana, razumno lahko ocenili, da zakoniti cilj, ki ga je zasledovalo zborovanje, ni mogel biti dosežen z ukrepi, ki bi manj omejevalno vplivali na menjavo znotraj Skupnosti.

94 Glede na navedena stališča je treba na prvo in četrto vprašanje odgovoriti, da dejstvo, da pristojni organi neke države članice niso prepovedali zborovanja v okoliščinah, kot so te iz postopka v zadevi v glavni stvari, ni nezdružljivo s členoma 30 in 34 Pogodbe ES v povezavi s členom 5 Pogodbe ES.

Odgovornost države članice

95 Iz odgovora na prvo in četrto vprašanje glede na okoliščine zadeve iz postopka v glavni stvari izhaja, da pristojnim nacionalnim organom ni mogoče očitati, da so kršili pravo Skupnosti, kar bi imelo za posledico odgovornost zadevne države članice.

96 Glede na te okoliščine ni treba odgovoriti na druga postavljena vprašanja, ki se nanašajo na nekatere pogoje za odgovornost države članice zaradi škode, ki je povzročena posameznikom zaradi neupoštevanja prava Skupnosti.

Stroški

97 Stroškov, ki so nastali avstrijski, grški, italijanski, nizozemski in finski vladi ter Komisiji, se ne povrne. Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari le ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE,

ki je odločalo o vprašanjih, ki mu jih je predložilo Oberlandesgericht Innsbruck, s sklepom z dne 1. februarja 2000, razsodilo:

Dejstvo, da pristojni organi neke države članice niso prepovedali zborovanja v okoliščinah, kot so te iz postopka v zadevi v glavni stvari, ni nezdružljivo s členoma 30 in 34 Pogodbe ES (po spremembi člena 28 ES in 29 ES) v zvezi s členom 5 Pogodbe ES (postal člen 10 ES).

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Gulmann	Edward
Jann	Skouris	Macken
Colneric		von Bahr
Cunha Rodrigues		Rosas

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 12. junija 2003.

Sodni tajnik	Predsednik
R. Grass	G. C. Rodríguez Iglesias